

**ДВНЗ “ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.Я.
ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ”**

КАФЕДРА МЕДИЧНОЇ БІОЕТИКИ І ДЕОНТОЛОГІЇ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

проф. А.Г. Шульгай

“ ___ ” _____ 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

дисципліна «ОСНОВИ БІОЕТИКИ ТА БІОБЕЗПЕКИ»

галузь знань 1202 «ФАРМАЦІЯ»

спеціальність 7.12020101 «Фармація»

факультет фармацевтичний

навчальний рік 2016-2017

Розробники: к. мед. н., доцент кафедри медичної біоетики і деонтології Толокова Т.І.

Схвалено на засіданні кафедри медичної біоетики і деонтології

„ 23 ” червня 2016 року, протокол № 12

Завідувач кафедри, професор

Н. М. Волкова

© _____, 2016 рік

© _____, 2017 рік

Тернопіль

2016

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Інтегральна компетентність					
Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній фармацевтичній діяльності; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; ясно і недвозначно доносити свої висновки та знання, розумно їх обґрунтовуючи, до фахової та не фахової аудиторії.					
Загальні компетентності					
КЗ 2.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Знати методи реалізації знань у вирішенні практичних питань.	Вміти використовувати фахові знання для вирішення практичних ситуацій.	Встановлювати зв'язки із суб'єктами практичної діяльності.	Нести відповідальність за своєчасність прийнятих рішень.
КЗ 4.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність вчитися і бути сучасно навченим.	Знати сучасні тенденції розвитку галузі та аналізувати їх.	Вміти проводити аналіз професійної інформації, приймати обґрунтовані рішення, набувати сучасні знання.	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей.	Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань.
КЗ 6.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.	Знати структуру та особливості професійної діяльності.	Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань.	Формувати комунікаційну стратегію у професійній діяльності.	Нести відповідальність за професійний розвиток з високим рівнем автономності.
КЗ 7.	Здатність до адаптації та дії у новій ситуації.	Знати елементи виробничої та соціальної адаптації; фактори успішної адаптації до нового середовища.	Вміти формувати ефективну стратегію особистісної адаптації до нових умов.	Взаємодіяти з широким колом осіб (колеги, керівництво, фахівці з інших галузей) при виникненні нових ситуацій з елементами непередбачуваності.	Нести відповідальність за прийняття рішень.
КЗ 10.	Здатність до вибору стратегії спілкування, здатність працювати в команді.	Знати тактики та стратегії спілкування, закони та способи комунікативної поведінки.	Вміти обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи.	Використовувати стратегії спілкування та навички міжособистісної взаємодії.	Нести відповідальність за вибір та тактику способу комунікації.
Спеціальні (фахові) компетентності					
КФ 1.	Здатність використовувати у професійній діяльності знання	Знати: • основи системи права і фармацевтичного законодавства;	• Користуватись нормативно-правовими актами, що регламентують фармацевтичну діяльність в	Формувати висновки та фахово застосовувати закони та нормативні	Нести відповідальність за якісне та своєчасне використання нормативних

	нормативно-правових, законодавчих актів України та рекомендацій належних фармацевтичних практик.	<ul style="list-style-type: none"> • принципи організації надання фармацевтичної допомоги населенню; • основні принципи організації фармацевтичного забезпечення населення; • правові та етичні норми фармацевтичної діяльності. 	Україні та за кордоном; <ul style="list-style-type: none"> • відстежувати та визначати зміни і доповнення у вітчизняному фармацевтичному законодавстві; • формувати відносини з хворими та лікарями з метою виконання етичних критеріїв ВООЗ та принципів належної аптечної практики щодо просування лікарських засобів на ринку, мінімізації зловживання та невірнього використання лікарських засобів. 	документи	документів у професійній діяльності
К Ф 11.	Здатність проводити аналіз соціально-економічних процесів у фармації, форм, методів і функцій системи фармацевтичного забезпечення населення та її складових у світовій практиці, показників потреби, ефективності та доступності фармацевтичної допомоги в умовах медичного страхування та реімбурсації вартості лікарських засобів.	Знати: <ul style="list-style-type: none"> ▪ правові та етичні норми взаємодії суб'єктів системи фармацевтичного забезпечення/ 	<ul style="list-style-type: none"> • складати анкети, опитувальники та проводити обробку даних для визначення соціальних, економічних, етичних та психологічних чинників системи фармацевтичного забезпечення населення 	Аналізувати показники ефективності та доступності фармацевтичної допомоги. Формулювати висновки щодо впливу соціально-економічних чинників на здоров'я населення	Нести відповідальність за забезпечення якісної фармацевтичної допомоги на рівні суб'єкта господарювання

Інтегральні кінцеві програмні результати навчання, формулюванню яких сприяє дисципліна:

Здатність провізора розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у процесі вивчення фармацевтичних дисциплін і наступній професійній фармацевтичній діяльності; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; ясно і недвозначно доносити свої висновки та знання, розумно їх обґрунтовуючи, до фахової та не фахової аудиторії.

Результати навчання дисципліни:

1. Застосовувати знання з основ біоетики і біобезпеки у професійній діяльності.
2. Вміти проводити аналіз професійної інформації, приймати обґрунтовані рішення, набувати сучасні знання; встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей.
3. Аргументувати інформацію для прийняття рішень, нести відповідальність за них у стандартних і нестандартних професійних ситуаціях; дотримуватися принципів деонтології та етики у професійній діяльності.
4. Виконувати професійну діяльність з використанням креативних методів та підходів.
5. Дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, споживачами, ефективно працювати у команді.
6. Планувати та реалізовувати професійну діяльність на основі нормативно-правових актів України та рекомендацій належних фармацевтичних практик.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Основи біоетики і біобезпеки»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 1,0	напрямок підготовки 1202 «Фармація»	Нормативна (за вибором)
Модулів – 1	Спеціальність: <u>7.110201 “Фармація”</u>	Рік підготовки
Змістових модулів – 1		2-й
Загальна кількість годин - 30	Освітньо-кваліфікаційний рівень: спеціаліст	Семестр
		3-й
		Лекції
		4 год.
		Практичні, семінарські
		16 год.
		Лабораторні
		- год.
		Самостійна робота
		10 год.
		Індивідуальні завдання:
-		
Вид контролю:		
залік		

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Програма з дисципліни «Основи біоетики і біобезпеки» для студентів вищих медичних навчальних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації складена для спеціальності 7.110201 «Фармація», галузі знань 1202 «Фармація», для освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст» із кваліфікацією «Провізор».

Згідно з затвердженим навчальним планом студентам фармацевтичного факультету заплановано – 30 годин (1,0 кредитів), з них 4 годин лекцій, 16 годин практичних занять і 10 годин самостійної роботи.

Дисципліна є обов'язковою.

Програма складена відповідно до навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст», спеціальності 7.12020101 «Фармація», галузі знань 1202 «Фармація» для освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст» із кваліфікацією «Провізор» у вищих навчальних закладах МОЗ України з урахуванням освітньо-кваліфікаційної характеристики галузевого стандарту вищої освіти України з даного напрямку (наказ МОЗ України №539 від 08.07.2010 р., постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. №266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей») і робочих навчальних планів, обговорених і затверджених на засіданні Вченої Ради ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України» 31.05.2016 Протокол №18 та введених в дію наказом ректора по університету № 225 від 01.06 2016 р.

ОСНОВИ БІОЕТИКИ І БІОБЕЗПЕКИ як навчальна дисципліна:

а) базується на попередньо вивчених студентами в середній загальноосвітній школі таких предметів як "Безпека життєдіяльності", "Загальна біологія", "Біологія людини", "Біологія тварин", «Основи етики і естетики».

б) забезпечує високий рівень підготовки галузі «Охорони здоров'я»;

в) закладає студентам фундамент для подальшого засвоєння ними знань з профільних теоретичних і клінічних професійно-практичних дисциплін, що вивчаються відповідно до навчального плану, що передбачають викладання дисципліни з формуванням умінь застосовувати знання з «Безпеки життєдіяльності; основ біоетики і біобезпеки» в процесі подальшого навчання, а також у професійній діяльності.

Термін вивчення навчальної дисципліни «Основи біоетики і біобезпеки» здійснюється студентами на 2 курсі, III семестрі.

3. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТА навчальної дисципліни "**Основи біоетики і біобезпеки**" впливає із цілей освітньої-професійної програми підготовки випускників вищого медичного навчального закладу та визначається змістом тих системних знань та умінь, котрими повинен оволодіти лікар-спеціаліст. Знання, які студенти отримують із навчальної дисципліни, є базовими для блоку дисциплін, що забезпечують природничо-наукову (*блок ПН*) і професійно-практичну (*блок ПП*) підготовку.

Вивчення дисципліни "Основи біоетики і біобезпеки" формує у студентів цілісну уяву щодо моральної сторони діяльності людини в медицині та біології; формує знання щодо збереження живими організмами своєї біологічної суті, біологічних та моральних якостей, запобігання широкомасштабній втраті біологічної цілісності; формує знання щодо законодавчих документів, які захищають індивідуум, суспільство і людство в цілому від небажаних і згубних наслідків упровадження в практику нових медико-біологічних технологій; виховує глибоку переконаність в необхідності неухильного дотримання етичних і моральних норм, правил і принципів у своїй практичній діяльності; формує вміння оцінювати новітні досягнення біології та медицини з точки зору визначення ступеня їх небезпеки для людини і суспільства сьогодні й у майбутньому.

У результаті вивчення дисципліни «Основи біоетики і біобезпеки» студент повинен знати:

- - історичні етапи розвитку медичної етики, біоетики та ноетики як науки;
- - методи, принципи і теорію біомедичної етики;
- - міжнародні декларації з питань медичної етики, біоетики;
- - основи біобезпеки держави;
- - актуальні питання пов'язані з наростаючими біоагрозами в умовах швидкого розвитку сучасних наукових технологій;
- - біоетичні проблеми в багатонаціональному суспільстві;
- - біоетичні основи професійної діяльності провізора;
- моделі стосунків біоетичних аспектів основ спілкування між провізором і пацієнтом та його сім'єю;
- - медико-етичну роль і відповідальність медичного персоналу, середнього та молодшого медичного персоналу;
- - медико-етичну роль сім'ї в прийнятті медичних рішень

- - морально-етичні принципи правдивості та інформованої згоди;
- принцип конфіденційності (медична таємниця) його медико-етичний та правові аспекти;
- - біоетичні та правові проблеми клінічних випробувань лікарських препаратів та медичних технологій;

У результаті вивчення дисципліни «Основи біоетики і біобезпеки» студент повинен вміти:

- - застосовувати моральні, етичні та фахові норми в професійній життєдіяльності;
- - демонструвати розуміння нормативно-правового регулювання взаємовідносин «лікар – хворий»;
- - демонструвати володіння принципами медичної деонтології;
- - інтерпретувати розвиток медицини в історичній ретроспективі;
- - трактувати основні історико-медичні події;
- - застосовувати у практичній діяльності і інтерпретувати й попереджати ризики біотероризму у контексті спалахів природних захворювань;
- - демонструвати володіння морально-етичними принципами ставлення до живої людини, її тіла як об'єкта анатомічного та клінічного дослідження.

У результаті вивчення дисципліни «Основи біоетики і біобезпеки» студент повинен оволодіти навичками:

- оцінювати сучасні біомедичні технології та професійні стосунки з людьми з позиції моралі, гідності людського життя та біобезпеки.

Схвалено на засіданні кафедри медичної біології

„23” червня 2016 року, протокол № 12

Завідувач кафедри, професор

Н. М. Волкова

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є:

- А) лекції;
- Б) Практичні заняття;
- В) самостійна робота студентів;
- Г) консультації.

Лекції охоплюють основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни, розкривають основні проблемні питання відповідних розділів дисципліни.

Практичні заняття передбачають детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни з викладачем і формування вміння та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань та вирішення ситуаційних задач.

Самостійна робота студентів передбачає оволодіння студентом навчальним матеріалом, а саме самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, а також передбачає підготовку до усіх видів контролю. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, вноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних занять.

Консультації (індивідуальні або групові) проводяться з метою допомоги студентам розібратись та роз'яснити складні для самостійного осмислення питання, вирішити складні проблеми, які виникли при самостійному опрацюванні навчального матеріалу при підготовці до практичного заняття, підсумкового заняття.

При вивченні дисципліни використовують адекватні методи навчання.

За джерелами знань використовують методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, лекція, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота, вирішення задачі. За характером логіки пізнання використовуються методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний. За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

5. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Розділ 1. «ОСНОВИ БІОЕТИКИ ТА БІОБЕЗПЕКИ»

Конкретні цілі:

- Знати історичні етапи розвитку медичної етики, біоетики та ноетики як науки.

- Знати методи, принципи і теорію біомедичної етики.
- Ознайомитись з міжнародними деклараціями з питань медичної етики, біоетики.
- Засвоїти основи біобезпеки держави.
- Аналізувати біоетичні основи професійної діяльності лікаря.
- Засвоїти медико-етичну роль і відповідальність лікарів, середнього та молодшого медичного персоналу;

- Інтерпретувати розвиток медицини в історичній ретроспективі;
- Трактувати основні історико-медичні події;

ТЕМА 1. Біоетика: предмет, мета і задачі в системі охорони здоров'я. Історія професійної медичної етики, ноетики Біоетика і становлення національної системи охорони здоров'я в Україні

Історія біоетики. Передумови становлення біоетичних поглядів у медицині;

Комітети з етики та їх роль в ухваленні рішень про біомедичне дослідження.

Біоетичні комітети в Україні.

Основні принципи державної політики в галузі біоетики. Механізми реалізації державної політики в галузі біоетики;

Біоетика: проблемне поле, універсальні принципи і моральні цінності.

Моделі біоетики. Деонтологічна модель біоетики і принцип "дотримання обов'язку". Ліберально-радикальна модель біоетики. Соціологічно-утилітаристична модель біоетики. Персоналістична модель біоетики. Біоетична модель Гіпократу. Біоетична модель Парацельса ("Роби добро"). Модель "технічного" типу. Модель сакрального типу. Модель колегіального типу. Модель контрактного типу.

ТЕМА 2 Права людини як джерело біоетичних принципів та критеріїв поведінки.

Вартість життя та здоров'я людини. Міжнародні документи з питань біоетики та прав людини.

Універсальні принципи і норми біоетики. Біоетика і принцип поваги прав та гідності людини. Принцип поваги автономії особистості. Біоетика і принцип поінформованої згоди.

Поняття «медичне право». Медичне право як невід'ємна складова підготовки лікаря в сучасних умовах в Україні.

Медична діяльність, медична допомога та медична послуга. Визначення поняття "Пацієнт", його права та обов'язки.

Інформована добровільна згода. Автономія пацієнта (негативне право автономії – право бути вільним від примусу у лікуванні, обстеженні тощо, позитивне право автономії – право отримати правдиву і об'єктивну інформацію про свій стан здоров'я і можливі медичні послуги)

Захист особистої інформації пацієнта

Біоетичне та юридичне поняття медичної помилки. Дефекти надання медичної допомоги.

Міжнародні документи з питань біоетики та прав людини.

ТЕМА 3. Концепція біобезпеки і ризику біомедичних технологій.

Міжнародні документи, які регламентують експерименти за участю людини. «Конвенція про захист прав і свобод людини у зв'язку з використанням досягнень біології та медицини». «Конвенція про права людини і біомедицині» (Рада Європи, 1996). Етичні принципи проведення клінічних досліджень на людині. Справедливість при відборі пацієнтів. Інформована згода досліджуваних. Аналіз поінформованої згоди. Плацебо, рандомізація, подвійні сліпі клінічні випробування.

ТЕМА 4. Етичні основи здійснення біомедичних досліджень

Біоетичні аспекти експериментальних і лабораторних досліджень

Етичні аспекти використання тварин в біомедичних дослідженнях

Етичні принципи проведення клінічних досліджень на людині. Інформована згода пацієнта на медичні втручання

Дотримання принципів біомедичної етики у поводженні з тілами померлих і анатомічними препаратами, використовуваними в навчальних цілях

Етичні принципи використання плацебо. Рандомізація медичних даних

Етичні комітети: пошук спільної етичної основи. Типи та функції етичних комісій.

Етична основа в плюралістичному суспільстві. Питання гідності людського життя.

Біоетичні комітети в Україні.

Діяльність комісій з питань етики досліджень. Співвідношення користі і ризику дослідження

ТЕМА 5. Основи біоетичної оцінки морального статусу плода та початку життя.

Статус людського ембріона: моральна оцінка різних тверджень: ембріон людини має повний моральний статус; частково має морадбний статус; не має морального статусу.

Соціокультурна оцінка статусу людського ембріона.

Різні етичні погляди щодо абортів: забороняюча точка зору; заборона абортів лише на пізній стадії вагітності; дозволяюча точка зору. Медичні покази до абарту. Біоетичні проблеми створення ембріонів людини. Етичні проблеми пренатальної діагностики.

Етичні проблеми отримання стовбурових клітин.

ТЕМА 6. Біоетичні проблеми сурогатного материнства і допоміжних репродуктивних технологій.

Сурогатне материнство, моральні, правові та соціальні аспекти. Біоетична оцінка ставлення до вагітності, конфлікт між матір'ю та плодом. Біоетична оцінка методів штучної прокреації.

ТЕМА 7. Основи біоетичних аспектів трансплантології та трансфузіології крові.

Моральні проблеми трансплантології та трансфізіології. Епідеміологія та етика. Релігійні погляди на проблему трансплантології. Біоетичні проблеми болю, страждання та реабілітації. Біоетичні аспекти профілактичних програм і медичного консультування. Біоетичні аспекти хірургічної практики. Етико-правові принципи трансплантації людських органів.

ТЕМА 8. Етичні проблеми впровадження нанотехнологій у медицину.

Розширення теоретичних знань щодо біоетичного регулювання професійної діяльності медичних спеціалістів та дослідників, що сприяють безпеці використання нанотехнологій та запобігають нанесенню шкоди людині, її потомству, усьому людству і біосфері у цілому.

Вміння користуватися новими етичними принципами (тобто нооетикою), для запобігання глобальної екологічної кризи, за суттю ноосферної кризи, яка може прийняти катастрофічний і необоротний характер.

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота студента
1. Біоетика: предмет, мета і задачі в системі охорони здоров'я. Історія професійної медичної етики, ноетики Біоетика і становлення національної системи охорони здоров'я в Україні	0,5	2,0	2,0
2. Права людини як джерело біоетичних принципів та критеріїв поведінки. Вартість життя та здоров'я людини. Міжнародні документи з питань біоетики та прав людини.	0,5	2,0	2,0
3. Концепція біобезпеки і ризику біомедичних технологій.	0,5	2,0	1,0
4. Етичні основи здійснення біомедичних досліджень	0,5	2,0	1,0
5. Основи біоетичної оцінки морального статусу плода та початку життя.	0,5	2,0	1,0
6. Біоетичні проблеми сурогатного материнства і допоміжних репродуктивних технологій.	0,5	2,0	1,0
7. Основи біоетичних аспектів трансплантології та трансфузіології крові.	0,5	2,0	1,0
8. Етичні проблеми впровадження нанотехнологій у медицину.	0,5	2,0	1,0
ВСЬОГО ГОДИН:	4,0	16,0	10,0

7. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Тема лекцій	Кількість годин
1.	Біоетика: предмет, мета і завдання в системі охорони здоров'я. Біоетика медико-біологічних експериментів. Міжнародні документи з біоетики та прав людини.	2
2.	Етико-правові проблеми трансплантології та трансфузіології. Сурогатне материнство. Етичні проблеми генно-інженерних технологій.	2
	Разом	4

8. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Тема заняття.	Кількість годин.
1.	Біоетика: предмет, мета і задачі в системі охорони здоров'я. Історія професійної медичної етики, ноетики Біоетика і становлення національної системи охорони здоров'я в Україні	2
2.	Права людини як джерело біоетичних принципів та критеріїв поведінки. Вартість життя та здоров'я людини. Міжнародні документи з питань біоетики та прав людини.	2
3.	Концепція біобезпеки і ризику біомедичних технологій.	2
4.	Етичні основи здійснення біомедичних досліджень	2
5.	Основи біоетичної оцінки морального статусу плода та початку життя.	2
6.	Біоетичні проблеми сурогатного материнства і допоміжних репродуктивних технологій.	2
7.	Основи біоетичних аспектів трансплантології та трансфузіології крові.	2
8.	Етичні проблеми впровадження нанотехнологій у медицину.	2
	Всього	16

9. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

№ п/п	Тема заняття	Кількість годин
1	Позитивні і негативні методи спілкування. Різновиди міжособистісних контактів	2
2	Конфліктне спілкування.	2
3	Спілкування у медичній практиці. Будівництво та управління команди.	2
4	Формування медичного колективу та його вплив на виховання особистості. Взаємовідносини медичних працівників різних ланок.	2
5	Етичні аспекти виробництва лікарських засобів, контроль їх якості, ефективність і безпека клінічних випробувань	2
	Всього	10

10. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ - не передбачено

11. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ – не передбачено

12. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ – не передбачено

13. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК, ВНЕСЕНИХ У МАТРИКУЛИ - не передбачено

**14. ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА (ІРС) –
Теми для написання наукового реферату**

1. Медицина і етика. Конфлікт мети і засобів в біомедичній науці.
2. Форми соціальної регуляції медичної діяльності: етика, етикет, право.
3. Біомедична етика і релігійна мораль (дилеми біоетики в світлі православ'я, ісламу, католицизму і так далі).
4. Співвідношення медичної етики, біоетики і біомедичної етики.
5. Біоетичний принцип справедливості.
6. Принцип неспричинення шкоди і правила «подвійного ефекту» і «пропорційності».
7. Принцип пошани автономії особи і права пацієнта.
8. Міжнародні етичні документи і українське законодавство про права пацієнта.
9. Добровільна інформована згода в клінічній і дослідницькій практиці.
10. Правило правдивості і лікарська «свята брехня».
11. Правило конфіденційності (лікарська таємниця) в сучасній медицині.
12. Правило пошани недоторканності приватного життя.
13. Проблема лікарських помилок з історичної, етичної і правової точок зору.
14. Проблема ятрогенії в науково-медичному і етичному контексті.
15. Етичні комітети: історія формування і соціальні функції.
16. Морально-етичні проблеми абортів і контрацепції.
17. Морально-етичні проблеми штучного запліднення і клонування людини.
18. Проблема морального статусу ембріона.
19. Смерть мозку і проблема дефініції смерті.
20. Снідофобія, стигматизація, дискримінація і сегрегація ВІЛ-інфікованих в світлі моралі, етики і права.
21. Проблема добровільної інформованої згоди і конфіденційності в психіатрії.
22. Етичні і правові аспекти проблеми застосування примушення в психіатрії, поняття зловживання психіатрією.
23. Історія етичного регулювання біомедичних досліджень на людині і тваринах.
24. Роль біоетичних принципів і правил в регулюванні біомедичних досліджень на людині.
25. Етичне регулювання експериментів на тварин.
26. Етика Гіппократа і сучасність.
27. Вчення про медичну деонтології Н.Н.Петрова і сучасність.
28. Нацистська медицина в світлі моралі і лікарської етики.
29. Прикладна етика як етап розвитку історії етики.
30. Предмет біоетики в світлі сучасної філософії науки (онтологічні, гносеологічні, антропологічні і соціальні підстави біоетики).
31. Співвідношення медичної етики, біоетики і біомедичної етики.
32. Біомедична етика і релігійна мораль.
33. Основні етичні теорії в контексті біоетики.

34. Застосування етичного правила інформованої згоди у компетентних і некомпетентних пацієнтів.
35. Відмова пацієнта від медичної допомоги: етико-правовий аналіз.
36. «Свята брехня» лікаря: історичний, етичний і правовий контекст.
37. Лікарська таємниця: історичний, етичний і правовий контекст.
38. Медичний патерналізм: соціокультурний і морально-етичний контекст.
39. Проблема лікарської помилки: історичний і морально-етичний контекст.
40. Проблема ятрогенії: науково-медичний і морально-етичний контекст.
41. Етичні теорії справедливості в контексті біомедичної етики.
42. Етична категорія справедливості і проблема раціонування ресурсів охорони здоров'я.
43. Аборт як морально-етична дилема.
44. Штучне запліднення: морально-етичні і правові проблеми.
45. Перспективи клонування людини як філософська і морально-етична проблема.
46. Втручання в репродукцію людини і релігійна мораль.
47. Смерть мозку – нова концепція смерті.
48. Евтаназія як проблема біомедичної етики.
49. Сучасна паліативна медицина: новий етичний підхід.
50. Право пацієнта на смерть з гідністю: чи можуть хоспіси «зняти» проблему евтаназії?
51. Біотичні аспекти проблеми смерті людини і релігійна мораль.
52. Генетика і етика (актуальні етичні проблеми медико-генетического консультування).
53. Філософські і морально-етичні проблеми міжнародного проекту «Геном людини».
54. Євгеніка: історичні і сучасні проблеми.
55. Специфіка лікування і профілактики інфекційних хвороб під етичною точкою зору.
56. Вакцинація і права людини.
57. СНІД і етика.
58. Віл-інфекція і права людини (стигматизація, дискримінація і сегрегація ВІЛ-інфікованих як проблеми сучасного суспільства).
59. Сучасні етичні проблеми психіатрії і психотерапії.
60. Антипсихіатрія: соціокультурні і філософські витоки.
61. Моральні проблеми пересадки органів від трупів.
62. Моральні проблеми пересадки органів від живих донорів (включаючи некомпетентних донорів і донорів з соціальними обмеженнями свободи вибору).
63. Особливості застосування принципів і правил біоетики як регуляторів дослідницької діяльності в біомедицині.

15. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

При оцінюванні студентів приділяється перевага стандартизованим **методам контролю**:

- тестування (усне, письмове);
- структуровані письмові роботи;
- контроль виконання семінарської роботи;
- усне опитування;
- усна співбесіда.
- **Форми контролю:**
 - *Попередній (вхідний) контроль* слугує засобом виявлення наявного рівня знань студентів для використання їх викладачем на практичному занятті як орієнтування у складності матеріалу. Проводиться з метою оцінки міцності знань та з метою визначення ступеня сприйняття нового навчального матеріалу.
 - *Поточний контроль* – контроль самостійної роботи студентів щодо вивчення навчальних матеріалів. Здійснюється на кожному практичному занятті відповідно

до конкретних цілей теми з метою перевірити ступінь та якість засвоєння матеріалу, що вивчається. На всіх практичних заняттях застосовується об'єктивний контроль теоретичної підготовки та засвоєння практичних навичок із метою перевірки підготовленості студента до заняття. В процесі поточного контролю оцінюється самостійна робота студента щодо повноти виконання завдань, рівня засвоєння навчальних матеріалів, оволодіння практичними навичками аналітичної, дослідницької роботи та ін.

- Рубіжний (тематичний) контроль засвоєння розділу (підрозділу) відбувається по завершенню вивчення блоку відповідних тем шляхом тестування та/або усної співбесіди та/або виконання структурованих завдань. Тематичний контроль є показником якості вивчення тем розділів дисципліни та засвоєння студентами практичних навичок, а також пов'язаних із цим пізнавальних, методичних, психологічних і організаційних якостей студентів. Проводиться на спеціально відведеному – підсумковому – занятті.
- Проміжний контроль - полягає в оцінці засвоєння студентами навчального матеріалу на підставі виконання ним певних видів робіт на практичних (семінарських) заняттях за певний період. Проводиться у формі семестрового заліку на останньому практичному (семінарському) занятті в семестрі.
- Підсумковий контроль здійснює контролюючу функцію, проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньо-кваліфікаційному рівні або на окремих його завершених етапах. Проводиться у формі заліку, диференційованого заліку або іспиту з метою встановлення змісту знань студентів за обсягом, якістю та глибиною, а також вміннями застосувати їх у практичній діяльності. Під час підсумкового контролю враховуються результати складання здачі усіх видів навчальної роботи згідно із структурою робочої програми.
- **ПРИМІТКА:** Кафедра визначає форми контролю відповідно до навчального плану з дисципліни.

ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ

ПО ЗАВЕРШЕННЮ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Формою підсумкового оцінювання з дисципліни «Основи біоетики і біобезпеки» є залік. Підсумкова оцінка базується на результатах оцінювання поточної діяльності та виражається за двобальною шкалою: «зараховано» або «не зараховано». Для проведення ранжування і виставлення оцінки ECTS середній бал поточної успішності з дисципліни конвертується з 12-бальної у 200-бальну шкалу.

Переведення оцінок за поточну успішність з 12-ти бальної шкали у 200-ті бальну шкалу здійснюється наступним чином:

12- баль на	200- баль на
4	116
4,1	117
4,2	118
4,3	119
4,4	120
4,5	121
4,6	122
4,7	123
4,8	124
4,9	125
5	126
5,1	127
5,2	128
5,3	129
5,4	130
5,5	131
5,6	132
5,7	133
5,8	134
5,9	135
6	137
6,1	138
6,2	139
6,3	140
6,4	141
6,5	142
6,6	143
6,7	144

6,8	145
6,9	146
7	147
7,1	148
7,2	149
7,3	150
7,4	151
7,5	152
7,6	153
7,7	154
7,8	155
7,9	156
8	158
8,1	159
8,2	160
8,3	161
8,4	162
8,5	163
8,6	164
8,7	165
8,8	166
8,9	167
9	168
9,1	169
9,2	170
9,3	171
9,4	172
9,5	173
9,6	174
9,7	175

9,8	176
9,9	177
10	179
10,1	180
10,2	181
10,3	182
10,4	183
10,5	184
10,6	185
10,7	186
10,8	187
10,9	188
11	189
11,1	190
11,2	191
11,3	192
11,4	193
11,5	194
11,6	195
11,7	196
11,8	197
11,9	198
12	200

Схвалено на засіданні кафедри медичної біоетики і деонтології

„23” червня 2016 року, протокол № 12

Завідувач кафедри, професор

Н. М. Волкова

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

ПІД ЧАС ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Оцінювання поточної успішності проводиться за дванадцятибальною рейтинговою шкалою.

Оцінка за практичне заняття вважається позитивною, якщо вона становить 4,0 і більше балів. При цьому враховуються всі види робіт, передбачені методичною вказівкою для студентів при вивченні теми практичного (семінарського) заняття.

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
1	Зміст навчального матеріалу не розкрито; допущені грубі помилки у визначенні понять, при використанні термінології;
2	Зміст навчальний матеріал розкритий фрагментарно; наведені елементарні приклади та ознаки процесів; допущені грубі помилки у визначенні понять, при використанні термінології;
3	Зміст навчальний матеріал розкритий фрагментарно; фрагментарно охарактеризовано окремі процеси і поняття біоетики; допущені помилки у визначенні понять при використанні термінології.
4	Розкрито основний зміст навчального матеріалу, але його викладено фрагментарно, дано визначення окремих понять і процесів біоетики; допущені помилки та неточності при використанні наукової термінології, визначення понять.
5	Розкрито основний зміст навчального матеріалу, але його викладено фрагментарно, не завжди послідовно; дано визначення окремих понять і процесів біоетики; охарактеризовано загальні механізми процесів біоетики; допущені помилки та неточності при використанні наукової термінології, визначення понять, не зроблені висновки;
6	Розкрито основний зміст навчального матеріалу, але його викладено фрагментарно, не завжди послідовно; наведені прості приклади; визначення понять недостатньо чіткі, не використані як докази висновки та узагальнення зі спостережень, зроблені висновки не відповідають змісту завдання.
7	Розкрито основний зміст навчального матеріалу; розкрита суть процесів біоетики; визначення понять біоетики неповні; допущені незначні порушення послідовності викладу, неточності при використанні наукових термінів; зроблені неповні висновки.
8	Розкрито основний зміст навчального матеріалу; визначення понять біоетики неповні, допущені незначні порушення послідовності викладу, незначні неточності при використанні наукових термінів; нечітко сформульовані висновки.
9	Розкрито основний зміст навчального матеріалу; визначення понять повні; допущені незначні порушення послідовності викладу, незначні неточності

	при використанні наукових термінів біоетики; чітко сформульовані висновки, використані матеріали лекцій.
10	Повністю розкрито зміст матеріалу в обсязі навчальної програми; проаналізовано і розкрита суть процесів і понять біоетики; встановлені причинно-наслідкові зв'язки; логічно побудовані висновки; використані матеріали лекцій.
11	Повністю розкрито зміст матеріалу в обсязі навчальної програми; оцінені механізми процесів біоетики; обгрунтовані зроблені висновки; використані матеріали додаткової літератури, матеріали до СРС.
12	Повністю розкрито зміст матеріалу в обсязі навчальної програми; охарактеризовано різноманітні механізми процесів, положень і понять біоетики та біобезпеки; чітко і правильно дано визначення і розкрито зміст понять, правильно застосовані наукові терміни біоетики та біобезпеки; показано вміння вирішувати проблемні завдання; будувати обгрунтовані висновки; відповідь повного і може сягати за межі даної завдання, але пов'язана з ним; використані матеріали додаткової літератури, методичні матеріали, які розміщені на Web - сторінках кафедри.

Схвалено на засіданні кафедри медичної біології

„ 23 ” червня 2016 року, протокол № 12

Завідувач кафедри, професор

Н. М. Волкова

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАВДАННЯ

Бали	Критерії оцінювання
0	Виконання деяких фрагментів практичного заняття, допущені грубі помилки під час проведення роботи, відсутність пояснення суті і значення практичної роботи, протокол не оформлений.
1 - 3	Виконання завдання до семінарської частини в не повному обсязі, допущені окремі помилки під час проведення роботи, не повністю охарактеризовані етичні цінності і поняття біоетики та біобезпеки, інтерпретація результатів, протокол оформлений з помилками.
4 - 6	Семінарське завдання виконане не в повному обсязі, зроблені висновки щодо отриманих результатів, відповіді на семінарське завдання з незначними неточностями, у протоколі допущені незначні порушення послідовності викладу.
7 - 9	Семінарське завдання виконане повністю, зроблені обґрунтовані висновки, дана повна відповідь щодо етичних засад та значення біоетичних досліджень.
10 - 12	Виконання деяких фрагментів семінарського завдання, допущені грубі помилки під час проведення роботи, відсутність пояснення суті і значення практичної роботи, протокол не оформлений.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Бали	Критерії оцінювання
1	Виставляється у тих випадках, коли студент не розкриває зміст навчального матеріалу, не виконав практичної роботи, не оформив протокол.
2	Виставляється студенту, коли він погано орієнтується в навчальному матеріалі, що виявляється шляхом пропонування йому додаткових запитань, виявляє незнання змісту виконання практичної роботи.
3	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, допускає грубі помилки у визначенні понять та при використанні термінології, виконав практичну роботу, частково оформив протокол.
4	Виставляється, коли студент орієнтується в основному матеріалі, але не може самостійно і послідовно сформулювати відповідь, спонукаючи викладача пропонувати йому навідні питання, фрагментарно виконав практичну роботу.
5	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, виконав практичне завдання не до кінця.
6	Виставляється студенту, коли він відтворює основний навчальний матеріал, але при його викладенні допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, визначення біоетичних понять недостатні, характеризує загальні ознаки біоетичних визначень.
7	Виставляється студенту у випадку, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; допускає незначні порушення у послідовності викладення матеріалу, при використанні наукових понять та термінів біоетики, нечітко формулює висновки.
8	Виставляється у випадку, коли студент розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає неповні визначення понять; допускає неточності при використанні наукових термінів, нечітко формулює висновки.
9	Виставляється студенту, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає повні визначення біоетичних понять та термінів, допускаючи

	незначні порушення у послідовності викладення.
10	Виставляється у тих випадках, коли студент виявляє повне знання фактичного матеріалу, вміє аналізувати, оцінювати та розкривати суть біоетичних ситуацій і процесів; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; логічно будувати висновки.
11	Виставляється студенту, коли він показує глибокі, міцні та системні знання в об'ємі навчальної програми, безпомилково відповідає на всі запитання, обґрунтовано формулює висновки, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійну роботу студента.
12	Виставляється студенту, коли він самостійно, грамотно і послідовно, з вичерпною повнотою, використовуючи дані додаткової літератури, відповів на запитання з проявом вміння характеризувати різноманітні явища та процеси з позицій біоетики і біобезпеки; чітко та правильно дає визначення та розкриває зміст наукових термінів і понять.

19. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

БАЗОВА (ОСНОВНА):

1. Запорожан В. Н. Біоетика та біобезпека, національний підручник / В. Н. Запорожан, Н.Л. Аряєв. – Київ Здоров'я. – 2013. – 454с
2. Запорожан В. М. Біоетика: Підручник / В. М. Запорожан, М.Л. Аряєв. – К.: Здоров'я, 2005. – 288 с.
3. Запорожан В. Н. Биоэтика: Учебник / В. Н. Запорожан, Н.Л. Аряев – Одеса: Одесский медуниверситет, 2005. – 295 с.
4. Zaporozhan V. M. Bioethics: Textbook / V. M. Zaporozhan, M. L. Aryayev – Odessa: The Odessa State Medical University, 2008. – 288 с.
5. Запорожан В. Н. Путь к нооетике / В. Н. Запорожан. – Одесса: Одесский медуниверситет, 2008. – 284 с.
6. Основи діяльності етичних комісій / за ред. Корнацького В.М., Талаєвої Т.В., Київ, 2007, 92с.
7. Етика нанотехнологій та нанобезпека. Матеріали міжнародного семінару/ Упор. М.О. Чашин. К.: НАНУ.-2011.- 69 с.
8. UNEP Year Book: New Science and Developments in Our Changing Environment. – UNEP: Nairobi, 2009. – 64 p.
9. Борейко В.Е. Философия дикой природы и природоохраны // Серия: Охрана дикой природы. – Вып. 24. – К., 2000. – 160 с.
10. Курило Л.Ф. Етико-правові аспекти використання стовбурових клітин людини // Людина. 2003. № 3. 23-27.
11. Харріс Д. Стовбурові клітини і відтворення // Людина. 2003. № 5. С. 123-133.

ДОПОМІЖНА:

1. Антологія біоетики / [За ред. Ю.І. Кундієва]. – Львів.: БАК, 2003. – 592 с.
2. Андреев Ю.А. Три кита здоровья / Ю.А. Андреев. – СПб.: Изд-во «РЭСПЕКС», 1994. – 382 с.
3. Вековшинина С.В. Биоэтика: начала и основания (философско-методологический анализ) / С.В. Вековшинина, В.Л. Кулиниченко. – К.: Сфера, 2002. – 152 с.
4. Етичні комітети. Становлення, структура, функції / [За ред. В.Л. Кулініченка, С.В. Вековшиніної]. – К.: Видавець Карпенко В.М. – 2002. – 243 с.
5. Желібо Є.П. Безпека життєдіяльності: навч. посібник / Є.П. Желібо, Н.М. Заверуха, В.В. Зацарний. – К.: Каравела. – 2002. – 327 с.
6. Завалюк А.Х. Етично-правові аспекти лікарської діяльності в Україні / А.Х. Завалюк, Г.Х. Кривда, І.О. Юхимець. – Одеса, 2008. – 191 с.
7. Законодавство України про охорону здоров'я. – К.: Юріком Інтер, 2000. – 374 с.
8. Запорожан В.Н. Биоэтика в XX столетии: от глобальной биоэтики к нооетике / В.Н. Запорожан // Интегративна антропология. – 2004. – №2 (4). – С. 3 – 9.
9. Запорожан В. М. Від біоетики до ноетики / В.М. Запорожан // Вісник НАН України. – 2004. – №12. – С. 22 – 30.
10. Запорожан В. Н. Нооэтика в этическом кодексе медицины XXI столетия // В. Н. Запорожан. - О: ОНМедУ, 2011. – 168 с.
11. Запорожан В.М. Нооетика як новий напрямок соціогуманітарної культури і філософії / В. М. Запорожан // Интегративна Антропология, 2005. – №1-2(5-6). – С. 31
12. Радиш Я. Правова культура медичних працівників як чинник стабілізації державного управління системою охорони здоров'я України / Я. Радиш, Н. Мезенцева // Медичне право. – 2009. – Т. 4, № 1. – С. 40–46.

// Tissue Engineering. 2001. Vol. 7 (2). P. 211-228.